

Anasınıflarında Yabancı Uyruklu Yaşlılarıyla Eğitim Gören ve Görmeyen Çocukların Dil Gelişiminin İncelenmesi

Examination of Language Development Skills of Children Who Received Educated with or without Their Foreign Peers in Kindergarten

Fatma Nur GEDİK¹, Ayşe Sanem ŞAHLI², Hatice BEKİR³

FNG: [0000-0003-4477-4780](https://orcid.org/0000-0003-4477-4780) ASS: [0000-0001-5050-8994](https://orcid.org/0000-0001-5050-8994) HB: [0000-0001-9591-7660](https://orcid.org/0000-0001-9591-7660)

¹ Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara-Türkiye

² Hacettepe Üniversitesi, SHMYO, İşitme ve Konuşma Eğitim Ünitesi, Ankara-Türkiye

³ Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi, Ankara-Türkiye

Öz

Amaç: Araştırmada, anasınıfında yabancı uyruklu yaşlılarıyla (YUY) eğitim gören ve görmeyen çocukların dil gelişiminin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma karşılaştırma modelinde planlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu anasınıfına devam eden 101 çocuk (5-6 yaş grubu YUY ile eğitim gören(N=59) ve YUY ile eğitim görmeyen (N=42) oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Genel Bilgi Formu” ve “Okul Öncesi Dil Ölçeği-5 (Preschool Language Scale-5, (PLS-5))” kullanılmıştır. Verilerin analizi öncesi ölçeğe ilişkin z puanları hesaplanmıştır. Fark analizleri Mann Whitney U ve Kruskal Wallis nonparametrik testleriyle hesaplanmıştır.

Bulgular: Araştırmada PLS-5’in alt boyutlarına göre YUY(Yabancı Uyruklu Yaşlı) ile eğitim gören ve görmeyen çocukların İA(İşitsel Algı) yaş eşdeğer ortalama, İED(İfade Edici Dil) yaş eşdeğer ortalama ve toplam dil puan ortalamalarının kronolojik yaş ortalama değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür. YUY ile eğitim gören çocukların PLS-5’in alt boyutları; İA, İED ve toplam dil puanı arasında anne öğrenim durumuna göre anlamlı bir fark elde edilmemiştir(p<,05; p=0,07). YUY ile eğitim görmeyen çocukların ise PLS 5’in alt boyutları; İED ve toplam dil puanı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı (p<,05; p=0,39) ancak İA alt boyutunda anne öğrenim durumuna göre anlamlı bir fark saptanmıştır (p<,05; p=0,019). Anasınıflarında YUY ile eğitim gören ve görmeyen çocukların cinsiyet (p<,05; p=0,79) ve yaş (p<,05; p=0,68) değişkenine göre PLS-5’in alt boyutları; İA, İED ve toplam dil puanı arasında kayda değer bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Sonuçlar: Bu durumda yabancı uyruklu akranla eğitim görmeyen dil gelişimine herhangi bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Anaokulu, yabancı uyruklular, dil gelişimi

Abstract

Aim: The study aims to examine the language development skills of children educated with or without their foreign peers in kindergarten.

Methods: The research was planned in the comparison model. The study group of the research consists of 101 children (5-6 age group who received an education with their foreign peers [N=59] who did not receive education with their foreign peers [N=42]). There are a total of 12 foreign national children, Syrian and Egyptian, in the primary school chosen for the research. “General Information Form” and “Preschool Language Scale-5 (PLS-5)” were used as data collection tools in the research.

Results: As a result of the research and according to the sub-dimensions of PLS-5, it is found that the chronological average values of a) the receiving language age equivalent average, b) the expressive language age equivalent average, and c) the total language score averages of children who do not study with foreign national peers are close to each other. PLS-5, sub-dimensions of children studying with their foreign peers, shows no significant difference between receptive language, expressive language, and total language score—according to the mother’s education level (p<,05; p=0,07). PLS-5, sub-dimensions of children who do not receive education with their foreign peers, shows no significant difference between expressive language and total language scores (p<,05; p=0,39). However, there is a significant difference in the receptive language sub-dimension according to the mother’s educational status (p<,05; p=0,019). PLS-5, sub-dimensions—according to gender (p<,05; p=0,79) and age (p<,05; p=0,68)—are variable children who were not educated with their foreign peers in kindergarten. Therefore, it is determined that there is no significant difference between receptive language, expressive language, and total language scores.

Discussion and Conclusion In this case, it can be said that receiving education with a foreign peer does not affect language development.

Keywords: Kindergarten, foreign nationals, language development

*Bu araştırma Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinde yürütülen yüksek lisans tezinden oluşturulmuştur.

Bu araştırma III. Otoloji & Odyoloji Kongresi’nde (İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi) özet sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Okul öncesi dönem gelişimin temellerinin atıldığı ve birçok kritik dönemi içinde barındıran önemli bir dönemdir. Bu evre beyinde nöral bağlantı kurulma oranının en yoğun olduğu evredir. Bu nedenle bireyin gelişimi çevresel uyaranlardan etkilenmeye diğer evrelerden daha müsait durumdadır. Zengin uyarıcı bir çevrede yetişen çocuğun gelişimi ve öğrenmesi olumlu şekilde etkilenecektir. Bu çerçevede çevre, çocuğun gelişim alanlarını, öğrenme güdüsünü derin bir şekilde etkileyebilmektedir (1). Bundan dolayı eğitim ortamlarının çocuğun gelişim alanlarına pozitif katkı sağlayacak şekilde oluşturulması önemlidir.

Gelişim alanları birbirini etkilemektedir ve bir alanda ortaya çıkan sorun diğer gelişim alanlarını da etkileyecektir. Bu yüzden çocuk için oluşturulan eğitim ortamlarında gelişimin bütünsellik ilkesi dikkate alınarak her bir gelişim alanı uygun ortam sağlanabilmektedir. Gelişim alanları; sosyal-duygusal, psikomotor, bilişsel ve dil gelişimi olmak üzere dört grupta incelenmektedir.

Önemli gelişim alanlarından biri de dil gelişim alanıdır. Fikirlerin aktarılma ve ifade edilmesinde dil önemli bir yer tutar. Dil ve düşünce birbiriyle etkileşim hâlinindedir. Vygotsky'e göre dil problem çözme aracıdır ve çocuğun kendi fikirlerinin peşinden gitmesine, fikirlerini ortaya koyup yansıtmasına ve üst bilişsel beceri edinmesini sağlar (2). Dil gelişimini beyin, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, genetik, aile yapısı, sosyal ve çevresel etkileşim etkilemektedir (3).

Son zamanlarda anasınıflarında artan yabancı uyruklu çocuk sayısı ve bu çocukların sosyal yaşama adaptasyonlarının sağlanması okul ve sınıf eğitim ortamlarında değişikliklerin ortaya sebep olmuştur.

Araştırmanın amacı, anasınıflarında “yabancı uyruklu yaşlılarıyla (YUY)” eğitim gören ve görmeyen çocukların dil gelişimlerinin belirlenmesi ve bu süreçte dil gelişimi ile ilgili olan bazı değişkenlerin etkisinin incelenmesidir. Bu genel amaç kapsamında, aşağıda yer alan problemler belirlenmiştir;

- Anasınıflarında YUY ile eğitim gören ve görmeyen çocukların dil gelişim becerileri nasıldır?
- YUY ile eğitim gören ve görmeyen çocukların dil gelişimi becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

- YUY ile eğitim gören ve görmeyen çocukların cinsiyet, yaş, anne eğitim düzeyi değişkenler ile dil gelişim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmakta mıdır?

Yöntem ve Gereç

Araştırmanın Modeli

Anasınıflarında YUY ile eğitim gören ve görmeyen çocukların dil gelişim becerilerini belirlemeyi amaçlayan karşılaştırma modelinde bir çalışmadır. Nedensel karşılaştırma araştırmaları bir ya da daha çok bağımsız değişken ve bir veya daha fazla nicel bağımlı değişkenin arasındaki ilişkiyi inceleyen manipülasyon, rasgele atamanın olmadığı araştırmalardır (4).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubu oluşturulurken kolay ulaşılabilirlik ilkesinden faydalanılmıştır. Araştırma için MEB ' e bağlı Gaziantep şehrinin merkez ilçesi Şehitkâmil yer alan bir ilkokul seçilmiştir. İlkokul bünyesinde bulunan beş anasınıftaki N=101 çocuk araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Yabancı uyruklu akranyla eğitim gören N=59 çocuk, yabancı uyruklu akranyla eğitim görmeyen N=42 beş-altı yaş grubu tipik gelişim gösteren çocuklar yer almıştır.

Araştırma yapılan okulda N=12 (Suriye ve Mısır) yabancı uyruklu çocuk bulunmaktadır. Ölçme araçları Türkçe olduğu için araştırma yalnızca Türk çocuklar üzerinde yapılmıştır. Yabancı uyruklu çocuklar araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Çalışma grubunu oluşturan çocukların demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1 incelendiğinde YUY ile eğitim gören çocukların (Çalışma Grubu) %50,80'inin (N:30) kız, %49,20'sinin (N:29) erkek olduğu, kontrol grubundaki çocukların ise %52,40'ının kız (N:22), %47,60'ının (N:20) ise erkek olduğu görülmektedir. Çalışma grubundaki çocukların %49,20'si(N:29) 60-64 aylık, %39'u(N:23) 60-65 aylık, % 11,9'u (N:7) 70-73 aylıktır. Kontrol grubu ise %57,10'u(N:24) 60-64 aylık, %31'i (N:13) 60-65 aylık, % 11,9'u (N:5) 70-73 aylık çocuklar yer almaktadır.

YUY ile eğitim gören çocukların anne eğitim düzeyine bakıldığında; % 20,30'unun (N:12) ilköğretim, % 55,90'unun (N:33) lise, % 23,70'inin (N:14) lisans

	YUY ile Eğitim gören Çocuklar		YUY ile Eğitim görmeyen Çocuklar	
	N	%	N	%
Cinsiyet	30	50,80	22	52,40
Kız				
Erkek	29	49,20	20	47,60
Toplam	59	100,0	42	100,00
Yaş	29	49,20	24	57,10
60-64 Ay				
65-69 Ay	23	39,00	13	31,00
70-73 Ay	7	11,90	5	11,90
Toplam	59	100,00	42	100,00
Anne Öğrenim Durumu				
İlköğretim	12	20,30	11	26,20
Lise	33	55,90	13	31,00
Üniversite	14	23,70	18	42,90
Toplam	59	100,00	42	100,00
Baba Öğrenim Durumu				
İlköğretim	10	16,90	5	11,90
Lise	22	37,30	17	40,50
Üniversite	27	45,80	20	47,60
Toplam	59	100,00	42	100,00

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Sayı ve Yüzde Dağılımları

mezunu olduğu görülmektedir. YUY ile eğitim görmeyen çocukların anne eğitim düzeyine bakıldığında ise %26,20'si (N:11) ilköğretim, %31,00'i (N:13) lise, %42,90'ı (N:18) üniversite mezunudur. YUY ile eğitim gören çocukların baba eğitim durumları incelendiğinde; %16,90'ı (N:10) ilköğretim, %37,30'u (N:22) lise, %45,80'i (N:27) ise üniversite mezunudur. YUY ile eğitim görmeyen grupta yer alan çocukların baba eğitim düzeyi incelendiğinde ise %11,90'ı (N:5) ilköğretim, %40,50'si (N:17) lise, %47,60'ının (N:20) lisans mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada "Genel Bilgi Formu" ve "Okul Öncesi Dil Ölçeği-5 (Preschool Language Scale-5,(PLS-5))" veri toplama aracı olarak seçilmiştir.

Genel Bilgi Formu; çalışmaya katılan çocukların yaş, cinsiyet, anne - baba eğitim durumu gibi demografik özelliklerinin tespit etmek için yönelik araştırmacı tarafından düzenlenmiş bir veri toplama aracıdır.

Preschool Language Scale-5, (Okul Öncesi Dil Ölçeği-5) (PLS-5); Zimmerman, Steiner ve Pond (2011) tarafından geliştirilen dil gelişimi değerlendirme öl-

çeğidir (5). Ölçeğin Türkçe çeviri, adaptasyon, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Şahlı ve Belgin (2017) tarafından sıfır-yedi yaş 11 ay arasındaki toplam 1320 çocuk üzerinde yapılmıştır (6). Çalışma sonucunda PLS-5'in standart ölçekleri için Pearson korelasyon katsayıları sırasıyla İA (İA) Ham Puan: 0.937, İED(İED) Ham Puan: 0.908 ve Toplam Dil Puanı (TDP): 0,926 olarak bulunmuştur. Yaş eşdeğerlilik için korelasyon katsayıları ise, İA:0.871, İED:0.896, TDP:0.887'dir. İkinci kez değerlendirmeye alınan 120 çocuktan sağlıklı olan 103 çocuğun 98'inin dil gelişimi aynı şekilde normal bulunurken, dil gelişim bozukluğu olan 9 çocuktan 8'inin test sonuçları yine dil gelişim bozukluğunu göstermiştir (Kappa katsayısı: 0,468, $p<0,001$). Çalışma sonuçları PLS-5'in Türk çocukları için geçerli ve güvenilir bir dil testi olduğunu göstermektedir.

PLS-4'ün yenilenmiş ve güncel versiyonu olan PLS-5;

- Çocukta, dil gelişiminin normal seyrinde gecikme ya da olup olmadığının tespit edilmesinde,
- Çocukta, İA ve İED yaşının belirlenmesinde ya da herhangi bir alanda gerilik veya gecikme durumunun tespit edilmesinde,
- Konuşma ve dil terapisinin yararının belirlenmesinde

kullanılabilmektedir.

Resimli Kitapçık, Kayıt Formu ve Manipülatiflerden (spesifik nesne ve oyuncaklar) meydana gelen testin, uygulama süresi, çocuğun yaşına, becerisine, test uygulama sırasında işbirlikçi ve uyum içinde davranma seviyesine bağlı olarak fark gösterebilmektedir. PLS-5, iki standart ölçek ve iki ek ölçekten oluşmaktadır. Ek ölçekler ihtiyaç durumunda kullanılır (6,7).

PLS-5 içeriğindeki standart ölçekler;

İşitsel Algı (İA) ölçeği, çocuğun çevresinde konuşulan anadili algılama seviyesini belirlemek için kullanılmaktadır. Erken çocukluk evresindeki çocuklar için hazırlanan maddeler, temel sözcüklerin, kavramların, morfolojik ve erken sentaks düzeyinin değerlendirilmesini hedefler. Beş, altı ve yedi yaş grubundaki çocuklar için hazırlanan maddelerde, karmaşık yapıdaki tümcelerin anlaşılır biçimde algılanması, dilin kıyaslamada bulunmak ve yordama yapmak için kullanılması, yeni gelişmeye başlayan erken okuryazarlık becerisini yeteneği değerlendirilir.

İfade Edici Dil (İED) ölçeği, çocuğun kendini ifade etme, kendini ortay koyma becerisi ve iletişim yeteneklerinin belirlenmesini hedefler. Erken çocukluk evresindeki çocuklardan, bilinen nesne sayma becerisi, nesneyi açıklayan sözcükleri kullanmaları, miktar belirten ifade kullanmaları, özel ilgeçleri, dilbilgisi göstergelerini, tümce öge ve yapısını kullanması beklenmektedir. Beş-yedi yaş grubu çocuklar için hazırlanan maddelerde, yeni gelişmeye başlayan erken okuryazarlık becerileri (örneğin, sesbilgisel farkındalık ve bir öyküde geçen olay örgüsünün doğru şekilde aktarılması ile anlatılması) ile bütüncül dil becerileri (örneğin; benzetmeleri, eş anlamlıları ve sözcükleri gruplandırma becerileri) değerlendirilir ölçümlerin kullanılması tercihe bağlıdır. Yaşı küçük çocuklardan yeterli cevap alınamaması durumunda, 0-2 yaş 11 aylık çocuklar için, bakım veren kişinin Ev İletişim Anketi'ne verdiği cevaplar, hem İA hem de İED ölçeklerindeki maddeler için değerlendirmeye alınabilir. Dil Örnekleme Kontrol Listesi ve Artikülasyon Tarama Ölçeğinden elde edilen sonuçlar, çocukla ilgili ek bilgi sağlar. Bunun yanı sıra, PLS-5'te, çocuğun dile ilişkin güçlü ve zayıf yönlerini hızlıca gözden geçirmeye ve özetlemeye imkân veren üç dil analizi (PLS-5 Madde Analizi Kontrol Listesi, Testörün Çalışma Sayfası, PLS-5 Profili) yer almaktadır (5-8).

Test içeriğindeki ek ölçüm araçları:

Bu ek ölçüm araçları ihtiyaç durumunda kullanılmaktadır, uygulayıcı ek bilgilere gerek duymuyorsa kullanılması gerekmemektedir. İA ve İED testleri ölçüm için yeterli olacaktır.

Dil Örnekleme Kontrol Listesi, bağlantılı sözceleme unsurlarını kullanan çocuklara uygulanabilir. İçeriğe, yapıya ve çocuğun spontane ifadeleri kullanımına ilişkin genel bir bilgi verir. Ortalama sözce uzunluğu (OSU) bulunabilir ve kendiliğinden sözcelere yönelik özet bir profil çıkarılabilir. Çocuğun konuşma anlaşılabilirliğine ilişkin bilgi de elde edilebilir.

Ev İletişim Anketi, Küçük yaşta çocuklar (0-2 yaş 11 ay arası) için tasarlanmasına rağmen, daha büyük yaşta çocukların iletişim becerilerinin değerlendirilmesinde de kullanılabilen ve çocuğun iletişim davranışlarına ilişkin, anne, baba veya bakımından sorumlu olan diğer kişilerin (bakıcı, anneanne, teyze vb.) bakış açısını sunan bir ankettir. Ankette, çocuğun İA ve İED becerilerinin evde, kreşte veya anaokulunda nasıl sergilendiğine odaklanan sorular yer almaktadır. Ev İletişim Anketi'ni çocuğa bakan kişiye göndermek veya test oturumundan önce doldurulmasını istemek suretiyle, değerlendirme öncesinde çocuğun iletişimine ilişkin güçlü ve zayıf yönleri hakkında bilgi sahibi olunur. Ev İletişim Anketi, PLS-5 test sonuçlarını desteklemek ve Bireyselleştirilmiş Aile Hizmeti Planı'nı (BAHP) oluşturmak amacıyla da kullanılabilir (9).

Artikülasyon Tarama Ölçeği (ATÖ), 2 yaş 6 ay-7 yaş 11 ay arası çocuklarda kullanılmak üzere tasarlanmıştır. ATÖ, testörün ek bir artikülasyon ölçeğinin gerek kalmadığının belirlenmesi için araştırma bazlı kriter puanlarını sunmaktadır (5,8-10).

Verilerin toplanması aşamasında;

Araştırmacı, PLS-5 testinin kullanımı için gerekli eğitimlere katılmış ve ilgili testleri kullanmaya yetkilendirilmiştir. Çocuklara testleri uygulamadan önce uygun test ortamı hazırlanmış ve rahat odaklanabilecekleri sessiz bir ortam tercih edilmiştir.

PLS-5 in uygulaması için gönüllülük esas alınarak çocuklar test odasına tek tek davet edilmiştir. Uygulama çocuğun eğitim-öğretimini aksatmayacak şekilde yapılmıştır. Çocuğa ilk olarak İA testi daha sonra İED testi uygulanmıştır. Testi uygulamaya başlamadan önce çocuğun kronolojik yaşı hesaplanmış ve teste

	YAŞ Ortalaması	Toplam Dil Eşdeğer Yaş	İED Eşdeğer Yaş	İA Eşdeğer Yaş	Toplam Dil Ham	İED Ham	İA Ham	Toplam Dil Standart	İED Standart	İA Standart
ÇALIŞMA GRUBU	\bar{X}	64,71	61,86	61,46	62,15	108,66	54,73	192,12	96,76	96,41
	SS	4,81	7,06	7,82	6,80	9,25	5,08	22,49	11,40	10,70
	Min.	51,00	47,00	49,00	42,00	84,00	45,00	145,00	80,00	73,00
	Max.	75,00	80,00	81,00	78,00	124,00	63,00	253,00	125,00	128,00
KONTROL GRUBU	\bar{X}	63,88	61,83	61,33	62,69	109,93	54,52	197,69	98,79	100,10
	SS	4,85	12,31	12,95	11,99	9,03	5,23	24,35	11,64	11,76
	Min.	51,00	1,00	1,00	2,00	85,00	42,00	126,00	83,00	74,00
	Max.	73,00	80,00	81,00	78,00	124,00	63,00	253,00	125,00	128,00

Tablo 2. Anasınıflarında YUY ile Eğitim Gören (Çalışma Grubu) ve Görmeyen Çocukların (Kontrol Grubu) Dil Gelişim Düzeyleri

başlama noktası belirlenmiştir. Çocuktan taban değeri, arka arkaya üç soruyu doğru cevaplama kriterini sağlaması beklenmiştir. Taban değeri sağlayamayan çocuklar için geriye gidilip taban değeri sağlayınca kadar teste devam edilmiştir. Taban değeri sağlandıktan sonra ilgili başlangıç noktasına gidilerek tavan değeri bulana kadar, arka arkaya altı yanlış bulana kadar teste devam edilmiştir. Uygulama ortalama 30 dakika sürmüştür.

Verileri Analizi

Verilerin analizinde, PLS-5 için toplanan bulgular araştırmacı tarafından puanlama kâğıdına geçirilmiştir. Öncelikle İA alt testi çözümlenmiştir. Test çözümlenirken geline son İA maddesinde yanlış olan maddeler çıkarılıp ham puan elde edilmiştir. Elde edilen puanın standart puan karşılığı ve yaş eş değeri PLS-5 kayıt formuna işlenmiştir. Aynı işlem İED alt boyutu içinde yapılmıştır. Her iki alt boyuttan elde edilen ham puanlar toplanmış ve toplam dil puanı olarak alınmıştır. Elde edilen ham puanların standart puan

karşılıkları puanlama kitapçığından bakılarak PLS-5 kayıt formuna işlenmiştir. Sonraki adımda ise, İA, İED ve toplam dil puanı alt boyutlarında elde edilen ham puan değerleriyle yaş eş değeri belirlenmiş ve kayıt formuna yazılmıştır. Son adımda ise, İA ve İED alt boyutlarında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla her iki alt boyuttan elde edilen standart puan değerlerinin farkı alınmıştır. Elde edilen fark değerinin karşılığına puanlama kitapçığından bakılarak PLS-5 kayıt formuna işlenmiştir.

PLS-5 testine ait veriler SPSS programına kodlanmıştır. Veri analizine başlamadan önce teste ilişkin z puanları hesaplanmıştır. Veri analizleri 102 çocuk üzerinden yapılmış ve 2,5 üzerinde olan değerler silinmiştir. Yapılan hesaplamada bir çocuğun puanı 2,5'ten büyük çıkmıştır. Bu puan uç değer olduğu için verilerden silinmiştir. Katılımcıların bireysel özellikleriyle ilgili analizlerde ortalama puanı, standart sapma puanı hesaplanmıştır. Normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için Kolmogorov-Smirnov (K-S) analizi yapılmıştır. Puanların normalliğe uygunluğunu incelemeye çalışma grubu-

		N	\bar{X}	χ^2	p
İA	YUY ile Eğitim gören	59	57,24	977,000	0,070
	YUY ile Eğitim görmeyen	42	46,56		
	Toplam	101			
İED	YUY ile Eğitim gören	59	48,82	1110,500	0,375
	YUY ile Eğitim görmeyen	42	54,06		
	Toplam	101			
Toplam Dil Puanı	YUY ile Eğitim gören	59	47,36	1024,500	0,139
	YUY ile Eğitim görmeyen	42	56,11		
	Toplam	101			

*p<,05

Tablo 3. PLS-5'in İA ve İED ve Toplam Dil Puanı Alt Boyutlarında YUY ile Eğitim Görme Durumuna Göre Mann-Witney U Testi Sonuçları

nun hacminin 50'den fazla olması durumunda ise Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi uygulanmaktadır(11).

Bağımsız değişkenlerden biri yani YUY ile eğitim görme durumu, iki kategoridir. Diğer bağımsız değişkenler olan cinsiyet, yaş ve anne öğrenim düzeyi ise iki ya da daha çok kategorilidir. Bundan dolayı YUY ile eğitim görme değişkeni ile cinsiyet, yaş ve anne öğrenim değişkenlerinin oluşturduğu alt boyut ve ölçek toplam puanının normalliği anasınıflarında YUY ile eğitim görenlerin (n=59) Kolmogrov-Smirnov, eğitim görmeyenlerin (n=42) ise Shapiro-Wilks ile analiz edilmiştir. Puanların normalliğe uygunluğunu incelemede çalışma grubu büyüklüğünün 50'den küçük olması durumunda Shapiro-Wilks testi, 50'den büyük olması durumunda ise Kolmogrov-Smirnov (K-S) testi kullanılmaktadır (11). Analiz sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür ve iki faktörlü varyans analizi (Two Way Anova) ile İA ve İED alt boyut puanlarının anne eğitim düzeyi, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılık gösterme durumuna bakılamamıştır. Bundan dolayı fark anali-

zinde Mann Whitney U ve Kruskal Wallis test teknikleri uygulanmıştır.

Bulgular

Çalışma grubu ve kontrol grubundaki çocukların PLS-5 İA ve İED ve Toplam Dil Puanı alt boyutlarına ait standart puan, yaş eşdeğeri ve ham puan değerleri Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde testin alt boyutlarına göre YUY ile eğitim gören çocukların İA yaş eşdeğer ortalamasının 62,15; İED yaş eşdeğer ortalamasının 61,46; dil gelişimi açısından toplam dil puan ortalamasının 61,86; kronolojik yaş ortalamasının 64,71 olduğu görülmektedir. YUY ile eğitim görmeyen çocukların İA yaş eşdeğer ortalamasının 62,69; İED yaş eşdeğer ortalamasının 61,33; dil gelişimi açısından toplam dil puan ortalamasının 61,83; kronolojik yaş ortalamasının 63,88 olduğu görülmektedir.

Çalışma grubu ve kontrol grubundaki çocukların PLS-5'in İA ve İED ve Toplam Dil puanı Alt Boyutlarında

	Cinsiyet	Çalışma Grubu				Kontrol Grubu			
		N	\bar{X}	Mann-Whitney U	p	N	\bar{X}	Mann-Whitney U	p
İA	Kız	30	29,48	419,500	0,813	22	21,02	209,500	0,791
	Erkek	29	30,53			20	22,03		
	Toplam	59				42			
İED	Kız	30	31,62	386,500	0,461	22	21,73	215,000	0,899
	Erkek	29	28,33			20	21,25		
	Toplam	59				42			
Toplam Dil Puanı	Kız	30	31,10	402,000	0,616	22	21,43	218,500	0,970
	Erkek	29	28,86			20	21,58		
	Toplam	59				42			

*p<,05

Tablo 4. Çalışma Grubu Ve Kontrol Grubundaki Çocukların PLS-5'in İA ve İED ve Toplam Dil Puanı Alt Boyutlarında Cinsiyet Değişkenine Göre Mann-Witney U Testi Sonuçları

YUY ile eğitim görme durumuna göre Mann-Witney U testi sonuçları Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde PLS-5 alt boyutları (İA, İED ve toplam dil puanı) ile YUY ile eğitim gören ve görmeyen gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>,05$).

Anasınıflarında YUY ile Eğitim gören(Çalışma Grubu)ve almayan(Kontrol grubu) Çocukların PLS-5 İA ve İED ve Toplam Dil Puanı alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre Mann-Witney U testi sonuçları Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4 incelendiğinde YUY ile eğitim gören(çalışma grubu) ve almayan (kontrol grubu) çocukların cinsiyet değişkeni açısından PLS-5 alt boyutları; İA ve İED ve toplam dil puanı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir($p>,05$). Analiz sonrası ham puan, yaş eşdeğer puanlar üzerinden analizler tekrarlanmış herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir.

Anasınıflarında YUY ile Eğitim gören(Çalışma Grubu) ve almayan(Kontrol grubu) Çocukların PLS-5 İA ve İED ve Toplam Dil Puanı alt boyutlarında yaş değişkenine göre Mann-Witney U testi sonuçları Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5 incelendiğinde YUY ile eğitim görmeyen çocukların yaş değişkeni açısından PLS-5 alt boyutları; İA, İED ve toplam dil puanı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir($p>,05$). Analiz sonrası ham puan, yaş eşdeğer puanlar üzerinden analizler tekrar edilmiş herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir.

Anasınıflarında YUY ile Eğitim gören(Çalışma Grubu)ve almayan(Kontrol grubu) Çocukların PLS-5 İA-İED alt boyutları ve toplam dil puanlarının anne öğrenim durumuna göre Mann-Witney U testi sonuçları Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6 incelendiğinde YUY ile eğitim gören(çalışma grubu) çocukların anne öğrenim durumu değişkeni açısından PLS-5 alt boyutları; İA, İED ve toplam dil puanı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir($p>,05$) Analiz sonrası ham puan, yaş eşdeğer puanlar üzerinden analizler tekrarlanmış herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir.

YUY ile eğitim görmeyen(kontrol grubu) çocukların anne öğrenim durumu açısından PLS-5 alt boyutları; İED ve toplam dil puanı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>,05$). İA alt boyutunda ise anne öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık

	Yaş	Çalışma grubu				Kontrol grubu			
		N	\bar{X}	X^2	p	N	\bar{X}	X^2	p
İA	60-64 Ay	29	32,34	4,027	0,133	24	22,92	0,752	0,687
	65-69 Ay	23	30,70			13	19,58		
	69-73 Ay	7	18,00			5	19,70		
	Toplam	59				42			
İED	60-64 Ay	29	30,57	1,758	0,415	24	21,27	0,492	0,782
	65-69 Ay	23	31,70			13	20,58		
	69-73 Ay	7	22,07			5	25,00		
	Toplam	59				42			
Toplam Dil Puanı	60-64 Ay	29	30,78	2,937	0,230	24	21,77	0,154	0,926
	65-69 Ay	23	32,15			13	20,50		
	69-73 Ay	7	19,71			5	22,80		
	Toplam	59				42			

*p<,05

Tablo 5. Çalışma Grubu ve Kontrol Grubundaki Çocukların PLS-5'in İA ve İED ve Toplam Dil Puanı Alt Boyutlarında Yaş Değişkenine Göre Mann-Witney U Testi Sonuçları

	Anne Eğitim	Çalışma Grubu				Kontrol Grubu				Anlamlı Farklılık
		N	\bar{X}	X^2	p	N	\bar{X}	X^2	p	
İA	İlköğretim	12	24,83	1,864	0,394	11	14,00	7,900	0,019	Üniversite>İlk-Ortaokul
	Lise	33	30,18			13	28,08			
	Üniversite	14	34,00			18	21,33			
	Toplam	59				42				
İED	İlköğretim	12	27,75	0,282	0,869	11	16,68	2,457	0,293	
	Lise	33	30,33			13	24,19			
	Üniversite	14	31,14			18	22,50			
	Toplam	59				42				
Toplam Dil Puanı	İlköğretim	12	26,88	0,850	0,654	11	15,59	4,753	0,093	
	Lise	33	29,83			13	26,54			
	Üniversite	14	33,07			18	21,47			
	Toplam	59				42				

*p<,05

Tablo 6. Çalışma Grubu ve Kontrol Grubundaki Çocukların PLS-5'in İA-İED Alt Boyutları ve Toplam Dil Puanlarının Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Mann-Witney U Testi Sonuçları

olduğu ve bu farklılığın üniversite mezunu anneye sahip çocuklarla ilkökul- ortaokul mezunu anneye sahip çocuklar arasında ve üniversite mezunu anneye sahip çocukların lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<.05$).

Tartışma

Araştırma sonucunda PLS-5'in alt boyutlarına göre YUY ile eğitim gören ve görmeyen çocukların İA yaş eşdeğer ortalama, İED yaş eşdeğer ortalama ve toplam dil puan alt boyut ortalamalarının kronolojik yaş ortalamaları değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür. YUY ile eğitim gören ve görmeyen çocukların İA-İED yaş eşdeğerleri ve kronolojik yaşlarının birbirine yakın olması ve İA-İED standart puan farkının PLS-5 uygulama kitapçığında belirtilen kritik değer aralığının dışında olması (5:0-5:5 yaş için kritik değer aralığı 12-7) sonucu her iki grupta yer alan çocukların tipik gelişim gösterdiği söylenebilir (12,13).

Her iki grup için İA ve İED boyutlarında tipik gelişim gösteren çocuklar olduğu sonucu elde edilmiştir. YUY ile eğitim görenin çocukların dil gelişimini etkilemediği sonucu elde edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde YUY ile eğitim görenin etkisi ülkelere göre farklılık gösterebilmektedir. Geay, McNally ve Telhaj (2013), İngiltere' de ilkökula devam eden anadili İngilizce olmayan çocukların anadili İngilizce olan çocukların eğitimsel kazanımlarının edinilmesinden hiçbir şekilde etkilemedikleri sonucuna ulaşmıştır (14). Dustmann, Machin ve Schonberg (2010), etnik azınlık grupların çoğunun ilkökulda İngiliz öğrencilerden daha hızlı ilerlediğini (7-11 yaş arasındaki kazanımlarında artış) ölçmüştür (15).

Bu çalışmada da YUY ile eğitim görenin dil gelişimini engelleyici bir faktör olmadığı ortaya çıkmıştır. İki grup arasında farklılığın çıkmamasında bir neden olarak yabancı uyruklu çocukların hızlı bir şekilde ilerleyip yerli çocuklarla aradaki açığı kapatmaları ve bu sayede grubun ilerleyişinin bozulmadan devam etmesi gösterilebilir.

Anasınıfında YUY ile eğitim gören ve görmeyen çocukların cinsiyet ve yaş değişkenine göre PLS-5 alt boyutları; İA, İED ve toplam dil puanı arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. YUY ile eğitim gören çocukların PLS-5 alt boyutları; İA, İED ve toplam dil

puanı bakımından anne eğitim düzeyine göre anlamlı derecede farklılık olmadığı, YUY ile eğitim görmeyen çocukların ise PLS-5 alt boyutları; İED ve toplam dil puanı açısından anlamlı durumda bir fark oluşmadığı ancak İA alt boyutunda anne eğitim düzeyi açısından anlamlı derecede fark elde edilmiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde farklı çalışma gruplarıyla yapılan ve farklı dil ölçeklerinin kullanıldığı çalışmalarda anne eğitim düzeyinin dil gelişimi etkilemediği (16,17) sonucuna ulaşılan çalışmaların yanında etkilediğine (18,19) ilişkin de çalışmalar bulunmaktadır.

Sonuç

Araştırma sonucunda PLS-5'in alt boyutlarına göre YUY ile eğitim gören ve görmeyen çocukların İA yaş eşdeğer ortalama, İED yaş eşdeğer ortalama ve toplam dil puan ortalamalarının kronolojik yaş ortalamaları değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür. Çalışma ve kontrol grupları için İA ve İED boyutlarında tipik gelişim gösteren çocuklar olduğu sonucu elde edilmiştir. YUY ile eğitim görenin çocukların dil gelişimini etkilemediği sonucu bulunmuştur.

Anasınıfında YUY ile eğitim gören ve görmeyen çocukların cinsiyet ve yaş değişkeni açısından PLS-5 alt boyutları; İA, İED ve toplam dil puanı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. YUY ile eğitim gören çocukların PLS-5 alt boyutlarıyla arasında anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunmadığı, YUY ile eğitim görmeyen çocukların ise PLS-5 alt boyutları bakımından anlamlı bir fark çıkmadığı ancak İA alt boyutunda anne eğitim düzeyi bakımından anlamlı fark tespit edilmiştir.

Sonuçlar doğrultusunda çocuğunun sınıf ortamında YUY ile eğitim görmesini istemeyen ve bunu sürekli sorun olarak gündeme getiren ailelere çok kültürlülüğün önemi ve kapsayıcı eğitim konusunda seminer, çalıştay vb. etkinliklerin yapılması önerilebilir. Ebeveyn ve öğretmenlere çok kültürlü eğitimin önemi ve gelişim alanlarına etkisi konulu eğitimler düzenlenebilir. İki/çok dilli gelişim gösteren çocuklar, tek dilli gelişim gösteren çocuklar ve iki/çok dilli gelişim gösteren çocuklarla aynı sınıfta olan tek dilli çocuklar olmak üzere üç farklı grup oluşturularak YUY ile eğitim görme değişkeninin okul öncesi dönem gelişim alanlarına etkisinin incelenebilir.

Ethics Committee approval date and decision

number:22.03.2022 - 06

Etik Kurul kararı tarih ve sayısı: 22.03.2022 - 06

Received/Geliş Tarihi: 05.06.2022

Accepted/Kabul Tarihi: 16.03.2023

Kaynaklar

1. MEB, *Okul öncesi eğitim programı*, 2013. 10.04.2021 tarihinde erişilmiştir. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> sitesinden ulaşılabilir.
2. Bodrova, E., Germeroth, C & Leong, D. J. Play and self-regulation: lessons from Vygotsky. *American Journal of Play*. 2013;6(1): 111-123.
3. Temel, Z. F., Bekir, H & Yazıcı, Z. *Erken çocuklukta dil edinimi*. Ankara: Vize, 2014.
4. Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş & Demirel, F. *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem;2012.
5. Zimmerman, I.L., Steiner V.G & Pond R.E. *Preschool language scales*. San Antonio: Pearson, 2011.
6. Şahli, A.S & Belgin E. (2017). Adaptation, validity, and reliability of the Preschool Language Scale Fifth Edition (PLS-5) in the Turkish context: The Turkish Preschool Language Scale5 (TPLS-5). *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*. 2017;98:143-149.
7. Şahli, A.S, & Belgin E. *Okul öncesi dil ölçeği-5 (Preschool Language Scale-5/PLS-5) uygulayıcı el kitabı*, Pearson, 2016.
8. Şahli, A.S & Belgin, E. *Pearson Türkiye, preschool Language Scale-5 testinin Türk çocuklarına adaptasyonu, normalizasyonu ve Türkiye standartizasyonu*. Başkent 1. Otoloji-Odyoloji Sempozyumu'nda Sunulmuş Bildiri, Ankara, 2014.
9. Şahli, A.S. Temel odyoloji 2. E. Belgin, & A.S. Şahli (Eds.), *İşitme kayıplı çocuklarda eğitsel değerlendirme ve testler*, Ankara: Güneş, 2017;s.543-563.
10. Şahli, A.S & Belgin, E. *Preschool language scale-5 (Okul öncesi dil ölçeği-5) Testinin Türk çocuklarına adaptasyonu, normalizasyonu ve Türkiye Standartizasyonu Projesi 2*, IV. Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Uluslararası Kongresinde Sunulmuş Bildiri, Hacettepe Üniversitesi, Ankara,2014.
11. Büyüköztürk, Ş. *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem;2018.
12. Şahli A.S, & Belgin E. (2016). *PLS-5 (Preschool Language Scale-5) Testinin Türkçe çeviri, adaptasyon, geçerlik-güvenirlilik sonuçları*, II. İşitme Konuşma ve Ses Bozuklukları Sempozyumu, İstanbul, 2016.
13. Şahin, F. M. (2015). *Okul öncesi çocukların dil ve konuşma özelliklerinin taranması*,Yüksek lisans tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara.
14. Geay, C., McNally, S., & Telhaj, S. (2013). Non-native speakers of English in the classroom: what are the effects on pupil performance?. *The Economic Journal*. 2013;123(570): F281-F307.
15. Dustmann, C., Machin, S. & Schonberg, U. 'Educational achievement and ethnicity in compulsory schooling', *Economic Journal*.2010;120(546): F272-97.
16. Erdoğan, S., Şimşek Bekir, H & Erdoğan Aras, A. S. Alt sosyoekonomik bölgelerde ana sınıfına devam eden 5-6 yaş grubundaki çocukların dil gelişim düzeylerine bazı faktörlerin etkisinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2005;14(1):54-69.
17. Tulu, Y. (2009). *Anadili Türkçe olan ve anadili Türkçe olmayan 4-7 yaş (iki dilli) çocukların dil düzeylerine etki eden faktörlerin incelenmesi*, Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
18. Aydoğan, Y & Koçak, N. Okul öncesi çocukların dil gelişimine etki eden faktörlerin incelenmesi. *Mili Eğitim Dergisi*, 2003;159:76-81.
19. Koçak, N & Dereli, E. Okulöncesi eğitime devam eden 4-6 yaş arasındaki çocukların İED düzeylerinin bakım tarzı ve anne-baba eğitim düzeyi açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2005;14: 1-4.